

**Prawo dla startupów.
Wybór formy, finansowanie,
podatki, zarządzanie.
Poradnik praktyczny. Praxis**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I. Fundamenty prawne i formalności na start

§ 1. Wybór formy organizacyjnoprawnej prowadzenia działalności gospodarczej dla startupu

Spis treści		Nb
I. Uwagi wstępne – kryteria wyboru		1
II. Pojęcie działalności gospodarczej i przedsiębiorcy		2
III. Przewodnik po opcjach		3–62
1. Jednoosobowa działalność gospodarcza		3–11
a) Specyfika regulacyjna		3
b) Kroki formalne poprzedzające rozpoczęcie działalności		4
c) Zasady ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania		5
d) Obciążenia publicznoprawne i księgowość		6–9
da) Opodatkowanie		6
db) Ubezpieczenia społeczne		7
dc) Ubezpieczenie zdrowotne		8
dd) Księgowość		9
e) Podsumowanie: zalety vs. wady		10
f) Dla kogo jednoosobowa działalność gospodarcza?		11
2. Podmioty transparentne podatkowo: spółka cywilna, spółka jawna i spółka partnerska		12–26
a) Specyfika regulacyjna		12
b) Spółka cywilna		13
c) Spółka jawna		14
d) Spółka partnerska		15
e) Kroki formalne związane z rozpoczęciem działalności		16
f) Zasady ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki		17–20
fa) Uwagi ogólne		17
fb) Spółka cywilna		18
fc) Spółka jawna		19
fd) Spółka partnerska		20
g) Obciążenia publicznoprawne i księgowość		21–24
ga) Opodatkowanie		21
gb) Ubezpieczenia społeczne		22
gc) Ubezpieczenie zdrowotne		23
gd) Księgowość		24
h) Podsumowanie: zalety vs. wady		25
i) Dla kogo podmioty transparentne podatkowo?		26
3. Spółka komandytowa		27–35
a) Specyfika regulacyjna		27
b) Kroki formalne związane z rozpoczęciem działalności		28
c) Zasady ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki		29
d) Obciążenia publicznoprawne i księgowość		30–33
da) Opodatkowanie		30
db) Ubezpieczenia społeczne		31
dc) Ubezpieczenie zdrowotne		32
dd) Księgowość		33
e) Podsumowanie: zalety vs. wady		34
f) Dla kogo spółka komandytowa?		35
4. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością		36–44
a) Specyfika regulacyjna		36
b) Kroki formalne poprzedzające rozpoczęcie działalności		37
c) Zasady ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki		38
d) Obciążenia publicznoprawne i księgowość		39–42
da) Opodatkowanie		39

db) Ubezpieczenia społeczne	40
dc) Ubezpieczenie zdrowotne	41
dd) Księgowość	42
e) Podsumowanie: zalety vs. wady	43
f) Dla kogo spółka z ograniczoną odpowiedzialnością? Spółka z o.o	44
5. Spółka akcyjna i spółka komandytowo-akcyjna	45–54
a) Specyfika regulacyjna	45–47
aa) Uwagi ogólne	45
ab) Spółka akcyjna	46
ac) Spółka komandytowo-akcyjna	47
b) Kroki formalne poprzedzające rozpoczęcie działalności	48
c) Zasady ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki	49
d) Obciążenia publicznoprawne i księgowość	50–52
da) Opodatkowanie	50
db) Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	51
dc) Księgowość	52
e) Podsumowanie: zalety vs. wady	53
f) Dla kogo spółka akcyjna i komandytowo-akcyjna?	54
6. Prosta spółka akcyjna	55–62
a) Specyfika regulacyjna	55
b) Kroki formalne poprzedzające rozpoczęcie działalności	56
c) Zasady ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki	57
d) Obciążenia publicznoprawne i księgowość	58–60
da) Opodatkowanie	58
db) Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	59
dc) Księgowość	60
e) Podsumowanie: zalety vs. wady	61
f) Dla kogo prosta spółka akcyjna?	62
IV. Podsumowanie	63

Literatura: B. Borowy, w: Z. Jara (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2024; M. Dumkiewicz, A. Kidyba, Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych, Warszawa 2025; G. Kozieł (red.), Prawo przedsiębiorców. Przepisy wprowadzające do Konstytucji Biznesu. Komentarz, Warszawa 2019; A. Nowacki, w: K. Osajda (red. serii), W. Borysiak (red. tomu), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2024; A. Opalski, w: A. Opalski (red.), Kodeks spółek handlowych. Tom IB. Spółki osobowe. Komentarz. Art. 37–150, Warszawa 2024; T. Szczurowski, w: Z. Jara (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2024; M. Zdyb, G. Lubeńczuk, A. Wołoszyn-Cichocka, Prawo przedsiębiorców. Komentarz, Warszawa 2019.

I. Uwagi wstępne – kryteria wyboru

1 Wybór formy organizacyjnoprawnej prowadzonej działalności jest kluczową decyzją, jedną z pierwszych do podjęcia na etapie organizacji własnego biznesu. Podejmujący tę decyzję powinien wziąć pod uwagę wiele aspektów, tak, aby wybrana forma w najwyższym stopniu odpowiadała potrzebom i założeniom planowanej działalności. Decyzja o formie organizacyjnoprawnej jest jedną z najbardziej strategicznych w początkowej fazie działalności startupu. Wywiera ona długofalowy wpływ na cztery podstawowe obszary funkcjonowania firmy i jej założycieli – ryzyka osobiste, skalowalność i finansowanie, koszty prowadzenia i obciążenia publicznoprawne oraz elastyczność zarządzania i swobodę decyzyjną. W zależności od wybranej formy, inny będzie zakres odpowiedzialności założycieli za zobowiązania przedsiębiorstwa, inaczej kształtować się będą obciążenia publicznoprawne, inny będzie też formalizm i proces decyzyjny w ramach bieżącej działalności. Co ważne – nie istnieją rozwiązania dobre dla wszystkich. Wybór musi uwzględniać specyfikę i potrzeby konkretnej sytuacji, poczynając od przedmiotu i zakresu działalności, przez ekspozycję na ryzyko, skalę zainwestowanych środków, liczbę zaangażowanych w projekt osób, potrzebę pozyskiwania zewnętrznego finansowania, aż po sytuację ekonomiczną i prywatną (np. ustrój majątkowy małżeński) założycieli. Każda z dostępnych w Polsce form prowadzenia działalności ma swoją specyfikę, zalety i wady, które należy uwzględnić przy wyborze optymalnej struktury prawnej dla młodego, innowacyjnego przedsiębiorstwa.

Warto szczegółowo i kompleksowo rozważyć wszystkie te aspekty, tak żeby dokonać świadomego wyboru formy organizacyjnoprawnej działalności, z uwzględnieniem konsekwencji tego wyboru. Zmiana formy w toku prowadzonej działalności jest możliwa, a bywa, że nawet zakładana jako jeden z etapów rozwoju i budowania biznesu. Często jednak konieczność zmiany formy działalności wynika z nieprzemyślanych decyzji w początkowej fazie jej istnienia, pociągając za sobą konieczność zaangażowania dodatkowego czasu, jak również nieplanowanych wcześniej nakładów finansowych.

Znaczenie wyboru właściwej formy prawnej wzrasta wraz z rozwojem startupu. W początkowej fazie, gdy zespół jest niewielki, a działalność ma charakter eksperymentalny, wybór prostszej formy może wydawać się naturalny i wystarczający. Jednak w miarę skalowania biznesu, pozyskiwania pierwszych klientów, zatrudniania pracowników czy nawiązywania współpracy z partnerami biznesowymi, pierwotnie dobrana struktura może okazać się nieadekwatna do zmieniających się potrzeb. Szczególnie istotne staje się to w momencie, gdy startup zaczyna przyciągać uwagę inwestorów *venture capital* lub aniołów biznesu, którzy często stawiają konkretne wymagania co do formy prawnej jako warunku zaangażowania kapitału. Zmiana formy prawnej w zaawansowanej fazie działalności jest nie tylko kosztowna finansowo, ale może również opóźnić kluczowe procesy biznesowe, w tym pozyskanie finansowania czy realizację strategicznych transakcji.

Wśród kluczowych kryteriów wyboru formy organizacyjnoprawnej na pierwszy plan wysuwa się kwestia odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstwa. Dla wielu założycieli startupów, którzy inwestują nie tylko swój czas i pomysł, ale także prywatne oszczędności lub zaciągają kredyty, ochrona majątku osobistego przed ewentualnymi roszczeniami wierzycieli biznesowych stanowi priorytet. Formy oferujące ograniczenie odpowiedzialności, takie jak spółka z o.o. czy spółka akcyjna, pozwalają na oddzielenie sfery osobistej od biznesowej, choć wiążą się z większym formalizmem i wyższymi kosztami założenia oraz prowadzenia. Z kolei działalność gospodarcza prowadzona jako jednoosobowa działalność gospodarcza lub spółka cywilna charakteryzuje się pełną odpowiedzialnością założycieli całym swoim majątkiem, co przy ryzykownych przedsięwzięciach innowacyjnych może stanowić zbyt wysoką cenę za prostotę i niższe koszty administracyjne.

Równie istotnym czynnikiem jest zdolność do pozyskiwania finansowania zewnętrznego. Inwestorzy instytucjonalni i fundusze *venture capital* preferują struktury korporacyjne, które umożliwiają jasne określenie praw właścicielskich, łatwe przenoszenie udziałów czy akcji oraz elastyczne kształtowanie mechanizmów wyjścia z inwestycji. Spółka z o.o., a zwłaszcza spółka akcyjna, oferuje instrumenty takie jak akcje uprzywilejowane, opcje na akcje dla pracowników czy możliwość emisji obligacji zamiennych, które są standardem w ekosystemie startupowym. Formy prostsze, jak jednoosobowa działalność gospodarcza, nie dysponują takimi mechanizmami, co czyni je mniej atrakcyjnymi dla profesjonalnych inwestorów i może znacząco ograniczyć możliwości wzrostu poprzez kapitał zewnętrzny.

Koszty utworzenia i prowadzenia działalności również mają fundamentalne znaczenie, szczególnie dla startupów działających w warunkach ograniczonych zasobów finansowych. Założenie jednoosobowej działalności gospodarczej jest relatywnie proste i tanie, nie wymaga kapitału zakładowego ani opłat notarialnych. Spółka z o.o., choć droższa w założeniu (wymaga minimalnego kapitału zakładowego i poniesienia kosztów notarialnych oraz sądowych), oferuje znacznie więcej możliwości pod względem struktury właścicielskiej i ochrony prawnej. Spółka akcyjna, z najwyższymi wymogami kapitałowymi i formalnymi, jest zazwyczaj rezerwowana dla bardziej zaawansowanych przedsięwzięć. Należy jednak pamiętać, że koszty prowadzenia działalności to nie tylko opłaty rejestracyjne, ale także bieżące obowiązki księgowe, sprawozdawcze i podatkowe, które rosną wraz ze złożonością wybranej formy.

Obciążenia publicznoprawne, w tym podatki i składki na ubezpieczenia społeczne, różnią się znacząco w zależności od wybranej formy. Przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą podlega obowiązkowi opłacania składek ZUS od własnej działalności, których podstawa może być zoptymalizowana poprzez wybór odpowiednich ulg i preferencji (np. mały ZUS plus, ulga na start). W przypadku spółek kapitałowych, wspólnicy mogą wybrać różne formy wynagrodzeń – od umowy o pracę przez umowę zlecenia po dywidendę – co daje większą elastyczność w zarządzaniu kosztami osobowymi i obciążeniami po-

datkowymi. Jednakże dochody z udziałów w spółkach kapitałowych podlegają podwójnemu opodatkowaniu (najpierw CIT na poziomie spółki, następnie PIT przy wypłacie dywidendy), co może być mniej korzystne niż opodatkowanie w ramach działalności gospodarczej, zwłaszcza przy wykorzystaniu ryczałtu lub podatku liniowego.

Elastyczność zarządzania i podejmowania decyzji to kolejny wymiar, który należy uwzględnić. W jednoosobowej działalności gospodarczej przedsiębiorca ma pełną swobodę decyzyjną i nie musi konsultować swoich działań z innymi podmiotami. W spółkach osobowych i kapitałowych pojawiają się mechanizmy korporacyjne – zgromadzenia wspólników czy rady nadzorcze – które z jednej strony wprowadzają formalny proces decyzyjny i mogą go spowolnić, z drugiej zaś zapewniają kontrolę i równowagę między wspólnikami, co jest szczególnie istotne przy różnicach zdań lub interesów. Dla startupów z wieloma założycielami, dobra umowa spółki lub statut mogą zapobiec konfliktom i zapewnić sprawne funkcjonowanie biznesu, podczas gdy brak jasnych ram prawnych może prowadzić do paraliżu decyzyjnego i sporów.

Wreszcie, nie można pominąć aspektów praktycznych związanych z charakterem prowadzonej działalności i specyfiką branży. Niektóre rodzaje działalności, ze względu na wymogi regulacyjne, mogą być prowadzone jedynie w określonych formach prawnych. Przykładowo, działalność bankowa czy ubezpieczeniowa wymaga formy spółki akcyjnej. Podobnie, jeśli startup planuje międzynarodową ekspansję, forma spółki kapitałowej może być lepiej rozpoznawana i akceptowana przez zagranicznych partnerów i inwestorów. Z kolei dla freelancerów, konsultantów czy niewielkich projektów usługowych jednoosobowa działalność gospodarcza może w pełni wystarczyć, zapewniając prostotę, niskie koszty i elastyczność.

Niniejszy paragraf ma na celu kompleksowe przedstawienie wszystkich dostępnych w Polsce form organizacyjnych prowadzenia działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb i wyzwań stojących przed startupami. Omówione zostaną zarówno formy najprostsze, takie jak jednoosobowa działalność gospodarcza czy spółka cywilna, jak i bardziej złożone struktury korporacyjne – spółka z o.o., spółka akcyjna oraz różne formy spółek osobowych. Każda z nich zostanie przeanalizowana pod kątem kluczowych kryteriów: odpowiedzialności, kosztów, elastyczności, możliwości pozyskiwania finansowania oraz obciążeń publicznoprawnych. Celem jest dostarczenie czytelnikom wiedzy umożliwiającej świadome i przemyślane podjęcie decyzji o wyborze formy prawnej, która najlepiej posłuży realizacji ich przedsiębiorczych ambicji i zapewni solidne fundamenty dla rozwoju innowacyjnego biznesu.

II. Pojęcie działalności gospodarczej i przedsiębiorcy

- 2 Omawiania możliwych form organizacyjnych prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce nie sposób nie rozpocząć od przybliżenia pojęć działalności gospodarczej i przedsiębiorcy. Podstawowym aktem prawnym w tym zakresie jest ustawa z 6.3.2018 r. – Prawo przedsiębiorców¹. Ustawa określa zasady podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa i obowiązki przedsiębiorców oraz zadania organów władzy publicznej w tym zakresie (art. 1 PrPrzed).

Zgodnie z art. 3 PrPrzed **działalnością gospodarczą** jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Aby dana aktywność mogła zostać uznana za działalność gospodarczą, powinna charakteryzować się czterema cechami – zorganizowaniem, zarobkowością, wykonywaniem działalności we własnym imieniu, ciągłością. Polska doktryna prawa gospodarczego szeroko omawia tę czteroelementową definicję. Na potrzeby niniejszego opracowania, jej cechy zostaną jedynie pokrótce przybliżone.

Cecha **zorganizowania** oznacza konieczność posiadania określonej struktury organizacyjnej. Wskazuje się przy tym, że „prowadzenie działalności gospodarczej w sposób zorganizowany oznacza, iż została ustanowiona **struktura organizacyjna działalności, która powinna być rozumiana raczej jako stały sposób jej prowadzenia, niż jako struktura «rzeczowa»**”

¹ T.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1480 ze zm., dalej: PrPrzed.

(wyr. WSA w Gliwicach z 10.6.2008 r., I SA/GI 886/07, Legalis) i łączy się ze przygotowaniem oraz zakładaniem działalności gospodarczej (por. wyr. WSA w Opolu z 7.5.2008 r., I SA/Op 18/08, Legalis)². W konsekwencji wystarczające jest posiadanie takich środków, które w rzeczywistości pozwalają będą na realizację i podejmowanie założonych działań.

Zarobkowy charakter działalności gospodarczej należy wiązać z nastawieniem na osiągnięcie dochodu. Bez znaczenia pozostaje natomiast faktyczne osiągnięcie zysków z działalności oraz perspektywa czasu, w której zyski te są zakładane. Działalność przynosząca straty w dalszym ciągu stanowić będzie działalność gospodarczą, o ile cel zarobkowy leżał u podstaw podejmowania tej działalności.

Cecha **ciągłości** sprowadza się do pewnej stałości, regularności i powtarzalności jej wykonywania. Nie zawsze oznacza to jednak konieczności nieprzerwanego jej wykonywania, czy też wykonywania przez z góry określony czas. Elementy te muszą być jednak objęte zamiarem podmiotu podejmującego działalność. Ciągłości nie można utożsamiać z brakiem przerw w wykonywaniu działalności (np. okresy zawieszenia), jak też nie wyklucza ona sezonowości jej wykonywania.

Wykonywanie działalności **we własnym imieniu** prowadzi do obciążenia podmiotu prowadzącego skutkami prawnymi tej działalności. To działający w imieniu własnym staje się podmiotem praw i obowiązków wynikających z podejmowanej działalności gospodarczej. Co istotne wykonywanie działalności we własnym imieniu nie pociąga za sobą konieczności osobistego jej wykonywania³.

Z kolei **przedsiębiorcą** jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ust. 1 i 2 PrPrzed). Definicja opiera się na dwóch głównych kryteriach – podmiotowym i funkcjonalnym. Przedsiębiorcą może być wyłącznie odrębny podmiot prawa (osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, posiadająca zdolność prawną). Kryterium funkcjonalne wiąże natomiast status przedsiębiorcy z **wykonywaniem** działalności gospodarczej. Oznacza to, że dla uzyskania statusu przedsiębiorcy nie jest wystarczający fakt podjęcia działań mierzących do wykonywania działalności gospodarczej, ale działalność taką należy faktycznie wykonywać.

W piśmiennictwie wskazuje się również, że status przedsiębiorcy może uzyskać osoba fizyczna mająca przynajmniej ograniczoną zdolność do czynności prawnych (tj. osoby, które ukończyły 13 lat oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo) – w takim wypadku w jej imieniu i na jej rachunek działa przedstawiciel ustawowy⁴.

Przedsiębiorca działa **pod firmą** (art. 43² § 1 ustawy z 23.4.1964 – Kodeks cywilny⁵). Firma przedsiębiorcy powinna być czytelna. Musi odróżniać się dostatecznie od firm przedsiębiorców prowadzących działalność na tym samym rynku i nie może wprowadzać w błąd, w tym co do osoby przedsiębiorcy, przedmiotu działalności przedsiębiorcy, miejsca działalności, źródeł zaopatrzenia (art. 43³ KC).

Firmą osoby prawnej jest jej nazwa (art. 43⁵ § 1 KC). Zasada ta znajduje zastosowanie również do firm jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej. Natomiast firmą osoby fizycznej jest jej **imię** i **nazwisko**, co nie wyklucza możliwości wprowadzenia do firmy innych określeń, np. pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot lub miejsce działalności (art. 43⁴ KC).

Zgodnie z art. 17 ust. 1 PrPrzed działalność gospodarczą można podjąć w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo po dokonaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców (Krajowego Rejestru Sądowego), chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

² M. Zdyb, G. Lubeńczuk, A. Wołoszyn-Cichocka, Prawo przedsiębiorców, 2019, kom. do art. 3, Nb 4.

³ O cechach działalności gospodarczej szerzej zob. tamże, kom. do art. 3.

⁴ Por. G. Kozieł (red.), Prawo przedsiębiorców. Przepisy wprowadzające do Konstytucji Biznesu. Komentarz, 2019, kom. do art. 4, Nb 6.

⁵ T.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm., dalej: KC.

III. Przewodnik po opcjach

1. Jednoosobowa działalność gospodarcza

- 3 a) **Specyfika regulacyjna.** Jednoosobowa działalność gospodarcza (JDG) stanowi najprostszą i najbardziej powszechną formę prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Według stanu na 30.9.2025 r. aktywne prowadzenie jednoosobowej działalności deklarowało ponad 3 mln osób, przy około 1,5 mln podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w innych formach (osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej). Jednoosobowe działalności gospodarcze stanowiły 66,94% wszystkich podmiotów gospodarczych w kraju⁶.

Podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w formie jednoosobowej działalności gospodarczej jest najmniej sformalizowane spośród wszystkich dostępnych w Polsce form prowadzenia działalności. Jeżeli ze względu na przedmiot działalności nie jest wymagane spełnienie dodatkowych kryteriów i formalności, jak np. uzyskanie koncesji czy zezwolenia na prowadzenie działalności lub wpisu do właściwego rejestru działalności regulowanej, podjęcie działalności wymaga jedynie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Fundamentalną cechą JDG jest brak odrębnej podmiotowości prawnej. Przedsiębiorca prowadzący indywidualną działalność gospodarczą nie jest odrębnym bytem prawnym od osoby fizycznej będącej tym przedsiębiorcą. Przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą zachowuje status osoby fizycznej, a działalność gospodarcza oraz osoba ją zakładająca są w rzeczywistości traktowane jako jeden podmiot. Ma to swoje daleko idące konsekwencje prawne i praktyczne, przede wszystkim ze względu na:

- 1) **brak odrębności majątku:** przedsiębiorca jednoosobowy nie może dokonać wyraźnego rozdzielenia majątku prywatnego i firmowego (majątku przedsiębiorstwa). Właścicielem majątku przeznaczanego do działalności jest więc przedsiębiorca (osoba fizyczna), a nie firma. Co więcej, majątek przedsiębiorstwa może być objęty wspólnością ustawową majątkową małżeńską, w przypadku przedsiębiorcy pozostającego w związku małżeńskim. W takim wypadku składniki majątku przedsiębiorstwa stanowić będą współwłasność małżonków – nawet jeżeli drugi z nich nie uczestniczy w prowadzeniu działalności gospodarczej. Składniki majątkowe są **przeznaczone** na potrzeby działalności, ale nie **wychodzą** z masy majątkowej osoby fizycznej. Doskonale widoczne to jest w przypadku nieruchomości – w księdze wieczystej jako właściciela wskazuje się osobę fizyczną albo np. małżonków, a nie nazwę firmy. Przeznaczenie nieruchomości na potrzeby działalności gospodarczej wynikać może np. z adnotacji w akcie notarialnym, dotyczącym nabycia nieruchomości, a także z dokumentów wewnętrznych i księgowych (stosownego oświadczenia przedsiębiorcy, przyjęcia nieruchomości do ewidencji środków trwałych działalności). Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć, że nawet przedsiębiorstwo prowadzone w ramach JDG, które stanowi zorganizowany zespół składników niematerialnych i materialnych przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej w rozumieniu art. 55¹ KC jest w pewnym sensie wyodrębnioną masą majątkową i może być samodzielnym przedmiotem obrotu;
- 2) **zawieranie umów:** stroną każdej umowy zawieranej w ramach JDG jest osoba fizyczna, w konsekwencji to tej osobie fizycznej przysługują wszystkie prawa i obowiązki wynikające z umowy;
- 3) **postępowania sądowe i administracyjne:** stroną postępowań sądowych lub administracyjnych zawsze jest osoba fizyczna, a nie firma/przedsiębiorstwo.

- 4 b) **Kroki formalne poprzedzające rozpoczęcie działalności.** Zasady funkcjonowania CEIDG określa ustawa z 6.3.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy⁷. Ustawa określa szczegółowy zakres danych ewidencyjnych i informacyjnych podlegających wpisowi. W zakresie danych

⁶ Por. tablice kwartalne REGON, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosc/55304/7/15/1/tablice_kwartalne_regon_20250930.xls# (dostęp: 27.11.2025 r.).

⁷ T.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 30, dalej: CEIDGU.

ewidencyjnych są to w szczególności: imię i nazwisko, PESEL, dodatkowe określenia włączone do firmy przedsiębiorcy, numery identyfikacyjne NIP i REGON, adresy do doręczeń (w tym elektronicznych), przedmiot wykonywanej działalności gospodarczej (PKD), w tym jeden przedmiot działalności przeważającej (art. 5 ust. 1 CEIDGU). W zakresie danych informacyjnych wpisuje się m.in. datę rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej, numery identyfikacyjne NIP i REGON spółki cywilnej, jeżeli przedsiębiorca zawarł umowę takiej spółki, datę zawieszenia i wznowienia wykonywania działalności gospodarczej, datę zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej, o ile została zgłoszona we wniosku o wpis do CEIDG, informację o wykreśleniu z CEIDG, a także dane dotyczące postępowań upadłościowych czy restrukturyzacyjnych, informację o zakazie prowadzenia działalności gospodarczej, informację dotyczące istnienia lub ustania małżeńskiej wspólności majątkowej, informację dotyczące zarządu sukcesyjnego (art. 5 ust. 2 CEIDGU).

Wpis do CEIDG polega na wprowadzeniu do systemu teleinformatycznego danych podlegających wpisowi i jest dokonywany z chwilą zamieszczenia danych w CEIDG, co do zasady nie później niż w dniu roboczym następującym po dniu wpływu wniosku o wpis (art. 6 ust. 1 CEIDGU).

Wniosek o wpis do CEIDG może być złożony z wykorzystaniem formularza elektronicznego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG lub za pośrednictwem innego, zintegrowanego z nim systemu teleinformatycznego, w szczególności za pośrednictwem systemu Punktu Informacji dla Przedsiębiorcy. Wniosek składany *online*, za pośrednictwem strony Biznes.gov.pl wymaga założenia konta i podpisu elektronicznego – profilu zaufanego, podpisu kwalifikowanego lub podpisu osobistego.

Wniosek o wpis do CEIDG może być również sporządzony w postaci papierowej, a następnie złożony w wybranym urzędzie gminy albo wysłany przesyłką rejestrowaną w rozumieniu przepisów ustawy z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe⁸ na adres wybranego urzędu gminy. W takim wypadku to organ gminy przekształca wniosek na postać dokumentu elektronicznego i przesyła do CEIDG.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 CEIDGU integralną częścią wniosku o wpis do CEIDG jest żądanie:

- 1) wpisu albo zmiany wpisu do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON);
- 2) zgłoszenia identyfikacyjnego albo aktualizacyjnego, o którym mowa w przepisach o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników;
- 3) zgłoszenia płatnika składek albo jego zmiany w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych albo zgłoszenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Z art. 6 ust. 4 CEIDGU wynika, że do wniosku o wpis do CEIDG przedsiębiorca może dołączyć:

- 1) w przypadku przedsiębiorcy będącego płatnikiem składek:
  - a) zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych i do ubezpieczenia zdrowotnego albo do ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny,
  - c) zmianę danych wykazanych w zgłoszeniach, o których mowa w lit. a i b,
  - d) zgłoszenie wyrejestrowania z ubezpieczeń, o których mowa w lit. a i b;
- 2) zgłoszenie rejestracyjne lub aktualizacyjne, o których mowa w przepisach o podatku od towarów i usług;
- 3) żądanie przyjęcia oświadczenia o wyborze przez przedsiębiorcę formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych albo rezygnacji z wybranej formy opodatkowania lub informacji o zmianach we wniosku o zastosowanie karty podatkowej lub likwidacji prowadzonej działalności opodatkowanej w formie karty podatkowej;
- 4) żądanie przyjęcia zawiadomienia o zamiarze prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Obowiązujące regulacje prawne pozwalają więc na dokonanie wszystkich wymaganych zgłoszeń rejestracyjnych w ramach składania wniosku o wpis do CEIDG (łącznie ze zgłoszeniem do ubezpieczeń społecznych i wyborem formy opodatkowania), jak również mają gwa-

⁸ T.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 366 ze zm.

rantować dokonanie wpisu w ciągu jednego dnia roboczego. Osoba fizyczna może rozpocząć działalność już w dniu złożenia wniosku (nie musi czekać na wpis w CEIDG). To wszystko powoduje, że rozpoczęcie działalności w formie JDG jest najszybszą i najmniej sformalizowaną możliwością, spośród dostępnych form organizacyjnoprawnych prowadzenia działalności.

- 5 c) **Zasady ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania.** Kluczowym elementem prowadzenia działalności gospodarczej w formie JDG jest zasada nieograniczonej odpowiedzialności osobistej za zobowiązania wynikające z działalności, będąca pochodną opisanego powyżej braku odrębnej podmiotowości prawnej. Oznacza to, że przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą odpowiada za wszystkie zobowiązania wynikające z prowadzenia przedsiębiorstwa, bez jakichkolwiek ograniczeń i wyłączeń, całym swoim majątkiem – nie tylko firmowym, ale również osobistym.

W praktyce oznacza to, że jeżeli przedsiębiorstwo stanie się niewypłacalne, to wierzyciele – kontrahenci, banki, ale też Urząd Skarbowy czy ZUS – mają prawo dochodzić zaspokojenia ze wszystkich składników majątku należących do osoby fizycznej (przedsiębiorcy), tj. dom, samochód lub oszczędności.

Odpowiedzialność ta ma **charakter pierwotny** (prymarny), co oznacza, że wierzyciel nie musi najpierw próbować zaspokoić się z majątku firmowego – może od razu skierować egzekucję do majątku prywatnego przedsiębiorcy.

Odpowiedzialność ta jest również **nieograniczona w czasie**, co oznacza, że obejmuje zobowiązania niezależnie od momentu pozyskania składników majątkowych przez przedsiębiorcę – zarówno przed rozpoczęciem działalności gospodarczej, w jej trakcie, jak i nawet po jej formalnym zakończeniu.

Przykład

Anna prowadziła mały startup technologiczny w formie JDG. Na rozwój działalności zaciągnęła kredyt w Banku w wysokości 100 000 zł. Startup splajtował. *Anna* formalnie zlikwidowała JDG i wykreśliła wpis z CEIDG. W momencie likwidacji *Annie* pozostało do spłaty 50 000 zł kredytu. Bank uzyskał tytuł wykonawczy i wszczął postępowanie egzekucyjne, które okazało się bezskuteczne, ponieważ w chwili likwidacji JDG *Anna* nie posiadała żadnego wartościowego majątku. Po 2 latach od likwidacji JDG i bezskutecznej egzekucji, *Anna* odziedziczyła po swojej ciotce mieszkanie o znacznej wartości. Bank dowiedział się o nowym majątku dłużniczki i posiadając wciąż ważny tytuł wykonawczy, skierował do komornika wnioski o wszczęcie nowej egzekucji z majątku *Anny*, tym razem wskazując jako przedmiot egzekucji mieszkanie nabyte w drodze spadku. Komornik zgodnie z prawem zajął mieszkanie i sprzedał je w drodze licytacji komorniczej, aby zaspokoić roszczenie Banku o 50 000 zł (plus odsetki i koszty egzekucji).

Jednym z najbardziej złożonych i ryzykownych obszarów prawnych dla osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą jest interakcja nieograniczonej odpowiedzialności przedsiębiorcy z małżeńskim ustrojem majątkowym, w przypadku kiedy przedsiębiorca pozostaje w związku małżeńskim.

Jeżeli pomiędzy przedsiębiorcą a jego małżonkiem istnieje wspólność majątkowa małżeńska, to wierzyciele przedsiębiorcy często będą mogli zaspokoić się z majątku wspólnego, przy czym zakres, w jakim egzekucja z majątku wspólnego będzie możliwa, uzależniony jest od zgody małżonka na zaciągnięcie zobowiązania. Jak wynika z art. 41 § 1 ustawy z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy⁹, jeżeli małżonek zaciągnął zobowiązanie za **zgodą drugiego małżonka**, wierzyciel może żądać zaspokojenia także z **majątku wspólnego małżonków** art. 41 § 2 KRO. Jeżeli małżonek zaciągnął zobowiązanie bez zgody drugiego małżonka albo zobowiązanie jednego z małżonków nie wynika z czynności prawnej, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9 KRO, a jeżeli wierzycielność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, także z przedmiotów majątkowych

⁹ T.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm., dalej: KRO.

wchodzących w skład przedsiębiorstwa – art. 41 § 3 KRO. Jeżeli wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności lub dotyczy majątku osobistego jednego z małżonków, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9 KRO.

W przypadku zobowiązań zaciąganych w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej szczególnie istotnego znaczenia nabiera możliwość udowodnienia, czy zgoda małżonka faktycznie została wyrażona. Choć dla niektórych kluczowych czynności prawnych wymagana jest zgoda formalna, w przypadku bieżącej działalności często dochodzi do sporów dotyczących tzw. **zgody dorozumianej**. Prawodawstwo i orzecznictwo wskazują, że zgoda może być domniemana, jeśli małżonek wiedział o czynności i czerpał z niej korzyści.

Przykład

Jan prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług budowlanych i nie wywiązał się z zobowiązań wobec podwykonawcy na kwotę 450 000 zł. Komornik przeprowadził egzekucję z prywatnego mieszkania przedsiębiorcy oraz samochodu osobowego użytkowanego przez jego żonę – gdyż małżonkowie pozostawali we wspólności majątkowej.

Trzeba też zwrócić uwagę na odrębność w odpowiedzialności małżonka (pozostającego w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej) za zobowiązania przedsiębiorcy z tytułu należności publicznoprawnych (składki ZUS, podatki). W przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność za tego typu zobowiązania obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny dopełnienia podatnika i jego małżonka (art. 29 § 1 ustawy z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa¹⁰). W tym wypadku wymóg zgody małżonka, o którym mowa w art. 41 KRO nie znajduje zastosowania.

Narzędziem zapewniającym pełną ochronę majątku prywatnego współmałżonka, a zwłaszcza majątku wspólnego, jest umowa majątkowa małżeńska, wprowadzająca ustrój rozdzielności majątkowej (tzw. intercyza). Istotne jest, że na intercyzę przedsiębiorca może powoływać się względem innych osób, gdy jej zawarcie oraz rodzaj były tym osobom wiadome (art. 47¹ KRO). Dlatego istotne jest dopełnienie formalności, jak chociażby ujawnienie informacji o rozdzielności majątkowej we wpisie przedsiębiorcy do CEIDG.

d) Obciążenia publicznoprawne i księgowość

da) Opodatkowanie. Dochody osiągnięte przez osobę prowadzącą jednoosobową działalność gospodarczą podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych (PIT) lub ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Do końca 2021 r., w niektórych przypadkach podatnicy mogli wybrać również opodatkowanie przychodów z działalności w formie karty podatkowej – uproszczonej, zryczałtowanej formy opodatkowania, polegającej na opłacaniu stałej, miesięcznej kwoty podatku, niezależnie od wysokości faktycznie osiągniętych przychodów. Od 1.1.2022 r., na skutek zmian wprowadzonych w ramach tzw. Polskiego Ładu wybór tej formy opodatkowania nie jest już możliwy, a mogą ją stosować jedynie osoby, które stosowały ją przed 1.1.2022 r. na zasadzie kontynuacji.

Przedsiębiorca jednoosobowy może aktualnie wybrać pomiędzy następującymi formami opodatkowania:

- 1) **skala podatkowa** polega na progresywnym opodatkowaniu dochodu; jeżeli podstawa opodatkowania wynosi do 120 000,00 zł rocznie, podatek wynosi 12% (minus kwota zmniejszająca podatek w wysokości 3 600,00 zł, co jest pochodną kwoty wolnej od podatku w wysokości 30 000,00 zł), zaś od nadwyżki powyżej tej kwoty – 32%;
- 2) **podatek liniowy** polega na opodatkowaniu dochodu według jednej, stałej stawki w wysokości 19%. Przy tym sposobie opodatkowania nie występuje kwota wolna – opodatkowany jest dochód „od pierwszej złotówki”;

¹⁰ T.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 111, dalej: OrdPU.

- 3) **ryczałt od przychodów ewidencjonowanych**, w przeciwieństwie do opodatkowania skalą podatkową lub podatkiem liniowym, opodatkowaniu podlegają przychody – nie ma możliwości pomniejszenia podstawy opodatkowania o koszty prowadzonej działalności. Stawka ryczałtu wynosi od 2% do 17% i uzależniona jest od rodzaju działalności.

O ile z opodatkowania skalą podatkową lub podatkiem liniowym może skorzystać każdy przedsiębiorca jednoosobowy, to w odniesieniu do ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych istnieje szereg wyłączeń, uniemożliwiających jego stosowanie. Wyłączenia dotyczą m.in.:

- 1) **rocznego limitu przychodów**, który wynosi równowartość 2 000 000,00 euro;
- 2) **rodzaju prowadzonej działalności** – z ryczałtu nie mogą skorzystać przedsiębiorcy prowadzący:

- a) apteki,
- b) działalność w zakresie kupna i sprzedaży wartości dewizowych,
- c) działalność w zakresie handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych,

a także wytwarzający wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym, na podstawie odrębnych przepisów, z wyjątkiem wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii;

- 3) **relacji z byłym lub obecnym pracodawcą** – z ryczałtu nie mogą korzystać osoby, które w ramach działalności świadczą usługi na rzecz obecnego lub byłego pracodawcy, a usługi te są tożsame z czynnościami, które wykonywali lub wykonują w ramach stosunku pracy (umowy o pracę) w bieżącym lub poprzednim roku podatkowym;

- 4) **określonych zmian formy prowadzenia działalności z małżonkiem** – z opodatkowania ryczałtem nie mogą skorzystać osoby podejmujące wykonywanie działalności w roku podatkowym po zmianie działalności wykonywanej:

- a) samodzielnie na działalność prowadzoną w formie spółki z małżonkiem,
- b) w formie spółki z małżonkiem na działalność prowadzoną samodzielnie przez jednego lub każdego z małżonków,
- c) samodzielnie przez małżonka na działalność prowadzoną samodzielnie przez drugiego małżonka

– jeżeli małżonek lub małżonkowie przed zmianą opłacali z tytułu prowadzenia tej działalności podatek dochodowy na ogólnych zasadach.

Przy wyborze pomiędzy skalą podatkową a podatkiem liniowym należy natomiast pamiętać, że wybór podatku liniowego nie pozwala na wspólne rozliczenie z małżonkiem, jak również na skorzystanie z większości popularnych ulg podatkowych (np. ulga na dzieci, internet, ulga rehabilitacyjna).

W konsekwencji opodatkowanie według skali podatkowej opłaca się przy niższych dochodach – do około 150 000,00 zł rocznie, jak również w sytuacji korzystania przez podatnika z wielu ulg. Podatek liniowy będzie korzystny przy wysokich dochodach rocznych – powyżej kwoty około 150 000,00 zł lub gdy podatnik nie korzysta z ulg. Ryczałt może się natomiast okazać korzystny w sytuacji, gdy działalność charakteryzuje się bardzo niskimi kosztami uzyskania przychodu (np. usługi niematerialne, programiści, graficy, tłumacze).

Dochody z działalności gospodarczej wliczają się do limitu 1 000 000 zł dochodów w skali roku, powyżej którego naliczana jest danina solidarnościowa. Podstawą opodatkowania daniną solidarnościową jest nadwyżka powyżej kwoty 1 000 000 zł dochodu i płaci się ją według stawki 4%. Warto zaznaczyć, że przychody opodatkowane ryczałtem nie są wliczane do podstawy wyliczania tej daniny.

→ Szerzej na temat daniny solidarnościowej por. część I § 3. Zasady rozliczeń podatkowych w startapie.

- 7 **db) Ubezpieczenia społeczne.** Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹¹). Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi w tym wypadku

¹¹ T.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 350 ze zm., dalej: SysUbSpoU.

zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku (art. 18 ust. 8 SysUbSpołU). Opłacanie pełnych składek od minimalnej podstawy wiąże się z obciążeniami na ubezpieczenia społeczne, których wysokość została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tabela Nr 1. Składki ZUS – 2026 r.

Ubezpieczenie/fundusz	Emerytalne	Rentowe	Wypadkowe	Chorobowe	FP i FS
Podstawa wymiaru (PLN)	5 652,00 zł				
Wysokość składki (%)	19,52%	8%	1,67%	2,45%	2,45%
Wysokość składki (PLN)	1 103,27 zł	452,16 zł	94,39 zł	138,47 zł	138,47 zł
Suma (PLN)	1 926,76 zł				
	Bez dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego: 1 788,29 zł				

Źródło: opracowanie własne.

Przedsiębiorcy podejmujący działalność gospodarczą są uprawnieni do skorzystania z tzw. ulgi na start – zwolnienia ze składek ZUS przez pierwsze 6 miesięcy działalności. Zgodnie z art. 18 ust. 1 PrPrzed, przedsiębiorca będący osobą fizyczną, który podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmuje ją ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia i nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej, **nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym przez 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej.**

Po tym okresie, przez kolejne 24 miesiące możliwe jest skorzystanie z preferencyjnego ZUS – płacenia składek od obniżonej podstawy (art. 18a SysUbSpołU). Preferencyjny ZUS nie dotyczy osób, które:

- 1) prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej prowadziły pozarolniczą działalność;
- 2) wykonują działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Tabela Nr 2. Preferencyjne składki ZUS – 2026 r.

Ubezpieczenie/fundusz	Emerytalne	Rentowe	Wypadkowe	Chorobowe
Podstawa wymiaru (PLN)	1 441,80 zł			
Wysokość składki (%)	19,52%	8%	1,67%	2,45%
Wysokość składki (PLN)	281,44 zł	115,34 zł	24,08 zł	35,32 zł
Suma (PLN)	456,18 zł			
	Bez dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego: 420,86 zł			

Źródło: opracowanie własne.

Kolejna preferencja w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne, tzw. Mały ZUS Plus dotyczy najmniejszych przedsiębiorców (art. 18c SysUbSpołU). Mogą z niej korzystać osoby, których przychód w poprzednim roku nie przekroczył 120 000,00 zł. Podstawę wymiaru składek ustala się na dany rok kalendarzowy, mnożąc przeciętny miesięczny dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej uzyskany w poprzednim roku kalendarzowym, przez współczynnik 0,5. Podstawa wymiaru składek nie może przekroczyć 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego na dany rok kalendarzowy i nie może być niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w styczniu danego roku. W każdym okresie 60 miesięcy kalendarzowych prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej obniżone składki mogą być opłacane przez 36 miesięcy kalendarzowych.

- 8 *dc) Ubezpieczenie zdrowotne.* Od początku 2022 r., w związku ze zmianami wprowadzonymi w ramach tzw. Polskiego Ładu, zasady ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne **zależą od formy opodatkowania** osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą. Inną podstawę ustalają podatnicy opodatkowani na zasadach ogólnych (według skali podatkowej oraz podatkiem liniowym), inną osoby opodatkowane ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Co więcej, od 2022 r. przedsiębiorcy, których dochody opodatkowane są według skali, nie mają prawa odliczenia zapłaconych składek zdrowotnych od dochodu lub ujęcia ich w kosztach uzyskania przychodu. Możliwość rozliczania składki na ubezpieczenie zdrowotne – w zróżnicowany sposób – dotyczy aktualnie osób prowadzących działalność gospodarczą opodatkowaną podatkiem liniowym, ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych oraz kartą podatkową.

W przypadku osób, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą oraz stosują opodatkowanie w formie skali lub podatku liniowego, podstawę wymiaru składki ustala się na podstawie dochodu z miesiąca bezpośrednio poprzedzającego miesiąc, za który dokonywane jest rozliczenie. U osób opodatkowanych według skali, jest to 9% podstawy wymiaru, zaś u osób opodatkowanych podatkiem liniowym – 4,9% podstawy wymiaru. Przepisy ustawy z 27.8.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹² określają ponadto minimalną wysokość podstawy wymiaru składki.

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną podatkiem liniowym mogą zapłacone za siebie oraz osoby współpracujące w ramach tej działalności składki na ubezpieczenie zdrowotne alternatywnie – albo zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów, albo odliczyć od dochodu. Łączna kwota odliczenia lub zaliczenia do kosztów podatkowych w roku podatkowym jest jednak limitowana – w 2026 r. jest to maksymalnie 14 100,00 zł. Kwota maksymalnego odliczenia jest corocznie waloryzowana o wskaźnik określony w ustawie z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych¹³ i ogłaszana w „Monitorze Polskim”. Jeżeli zapłacone składki zdrowotne przekroczą kwotę maksymalną, nadwyżka nie może podlegać odliczeniu.

Z kolei osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych opłacają składkę zdrowotną w wysokości 9% od podstawy wymiaru:

- 1) 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – jeżeli ich przychody z działalności gospodarczej od początku roku kalendarzowego nie przekroczyły kwoty 60 000,00 zł – co daje w 2026 r. miesięczną składkę w kwocie **498,35 zł**;
- 2) 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – jeżeli ich przychody z działalności gospodarczej od początku roku kalendarzowego przekroczyły kwotę 60 000,00 zł i nie przekroczyły kwoty 300 000,00 zł – co daje w 2026 r. miesięczną składkę w kwocie **830,58 zł**;
- 3) 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – jeżeli ich przychody z działalności gospodarczej od początku roku kalendarzowego przekroczyły kwotę 300 000,00 zł – co daje w 2026 r. miesięczną składkę w kwocie **1 495,04 zł**.

Osoby opodatkowane ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych mogą pomniejszy przychodu do opodatkowania z tej działalności o 50% zapłaconych w roku podatkowym

¹² T.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1461.

¹³ T.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 163 ze zm., dalej: PDOFizU.

składek na ubezpieczenie zdrowotne. Tak limitowanemu odliczeniu podlegają zarówno składki zapłacone przez przedsiębiorcę za siebie, jak i za osoby współpracujące przy prowadzeniu tej działalności.

Z uwagi na zróżnicowane zasady opodatkowania i oskładkowania JDG, wybór formy opodatkowania powinien zostać poprzedzony szczegółową analizą, uwzględniającą planowane przychody i koszty działalności, jak też sytuację osobistą przedsiębiorcy w zakresie możliwych ulg podatkowych, w kontekście dostępnych opcji.

Przykład

Startup CodeFlow założony przez Janusza i prowadzony w formie JDG, zajmuje się świadczeniem usług programistycznych (IT). Janusz opłaca pełne składki ZUS i ma niskie koszty świadczenia usług (laptop, internet, abonamenty) – roczne koszty prowadzenia działalności to 10 000,00 zł, przy przychodach w wysokości 200 000,00 zł. Jego obciążenia publicznoprawne w 2025 r. – w zależności od wybranej formy opodatkowania – kształtować się będą następująco:

Tabela Nr 3. Obciążenia publicznoprawne w zależności od formy opodatkowania

	Skala podatkowa	Podatek liniowy	Ryczałt (12%)
ZUS	21 287,52 zł	21 287,52 zł	21 287,52 zł
Składki zdrowotne	15 184,12 zł	8 266,91 zł	9 233,16 zł
Podatek dochodowy	26 388,00 zł	30 485,00 zł	20 892,00 zł
Obciążenia razem	62 859,64 zł	60 039,43 zł	51 412,68 zł

Źródło: opracowanie własne.

Gdyby jednak Janusz w 2025 r. zainwestował dodatkowo 70 000,00 zł w sprzęt i wyposażenie biura, jego obciążenia publicznoprawne kształtowałyby się następująco:

Tabela Nr 4. Obciążenia publicznoprawne w zależności od formy opodatkowania

	Skala podatkowa	Podatek liniowy	Ryczałt (12%)
ZUS	21 287,52 zł	21 287,52 zł	21 287,52 zł
Składki zdrowotne	8 884,12 zł	4 836,91 zł	9 233,16 zł
Podatek dochodowy	8 246,00 zł	17 836,00 zł	20 892,00 zł
Obciążenia razem	38 417,64 zł	43 960,43 zł	51 412,68 zł

Źródło: opracowanie własne.

dd) Księgowość. Co do zasady prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej umożliwia prowadzenie uproszczonej księgowości w postaci:

- 1) podatkowej księgi przychodów i rozchodów w przypadku osób opodatkowanych według skali podatkowej lub podatkiem liniowym;
- 2) ewidencji przychodów w przypadku osób opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Pełna księgowość jest obligatoryjna, jeżeli przychody netto osoby fizycznej ze sprzedaży towarów i produktów za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 500 000 euro; w przypadku niższych przychodów osoby fizyczne mogą fakultatywnie wybrać prowadzenie pełnej księgowości (art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z 29.9.1994 r. o rachunkowości¹⁴).

¹⁴ T.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm., dalej RachunkU.

Możliwość prowadzenia uproszczonej księgowości na potrzeby podatku dochodowego nie wyłącza konieczności prowadzenia innych rejestrów i ewidencji (np. rejestr sprzedaży VAT i rejestr zakupów VAT w przypadku czynnych podatników VAT).

Uproszczona księgowość przekłada się na koszty obsługi księgowej. Podstawowa obsługa księgowa przy podatkowej księdze przychodów i rozchodów, to miesięczny koszt rzędu 250 zł – 300 zł netto, podczas gdy pełne księgi (np. przy spółce z ograniczoną odpowiedzialnością) dla prostych działalności to już koszty około 800 zł–1 200 zł netto. W skali roku daje to oszczędności na poziomie 6 600 zł–10 800 zł netto.

- 10 e) **Podsumowanie: zalety vs. wady.** Wśród zalet prowadzenia działalności w formie JDG należy podkreślić prostotę, elastyczność i minimalne wymogi formalne dla jej rozpoczęcia. Proces rejestracji jest **bezpłatny** i możliwy do przeprowadzenia *online* w ciągu kilku godzin. Dodatkowo do założenia jednoosobowej działalności formalnie nie jest wymagany jakikolwiek kapitał początkowy.

Jednoosobowa działalność gospodarcza oferuje też najszerszy wybór form opodatkowania, co pozwala na dostosowanie obciążeń do specyfiki i wielkości biznesu, ale także do indywidualnej sytuacji przedsiębiorcy. Ponadto możliwość prowadzenia uproszczonej księgowości wpływa na obniżenie bieżących kosztów obsługi. Prowadzący JDG mogą też korzystać z preferencji w zakresie składek ZUS, tj.:

- 1) ulga na start – zwolnienie ze składek społecznych przez 6 miesięcy;
- 2) preferencyjny ZUS – niższe składki społeczne przez 24 miesiące;
- 3) Mały ZUS Plus – składki społeczne uzależnione od przychodu (dla spełniających warunki);
- 4) wakacje składkowe – finansowanie składek społecznych z budżetu państwa w jednym miesiącu w roku (dla spełniających warunki).

Wśród zalet warto wskazać również na swobodę decyzyjną. Prowadzący indywidualną działalność gospodarczą jest jej właścicielem, posiadającym pełną kontrolę nad przedsiębiorstwem. Przy tej formie działalności nie ma organów, tj. zarząd, czy wspólników – decyzyjność pozostaje w sferze kompetencji właściciela. Atutem jest również łatwy przepływ środków finansowych. Pieniądze zarobione w ramach JDG mogą być od razu wykorzystywane na potrzeby prywatne przedsiębiorcy, gdyż od razu stają się składnikiem jego majątku. Nie występuje podwójne opodatkowanie – jak przy formach działalności opodatkowanych podatkiem dochodowym od osób prawnych.

Podstawową i fundamentalną **wadą** prowadzenia działalności w formie jednoosobowej działalności gospodarczej jest z pewnością nieograniczona, osobista odpowiedzialność majątkowa za zobowiązania związane z prowadzoną działalnością gospodarczą. Ryzyka związane z działalnością przekładają się bezpośrednio i w prosty sposób na zagrożenie majątku prywatnego właściciela.

Kolejny problem to wysokie (po okresie ulgowym) obciążenia z tytułu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, które są obowiązkowe, naliczane również w przypadku ponoszenia strat.

Istotna wada – zwłaszcza w przypadku startupów – to również ograniczone możliwości pozyskiwania kapitału od inwestorów zewnętrznych. Prowadzenie działalności w formie jednoosobowej działalności gospodarczej skutkuje brakiem struktury kapitałowej (udziałów lub akcji). Nie jest to więc forma odpowiednia dla inwestorów zewnętrznych typu *venture capital* lub anioły biznesu. Pozyskanie takiego inwestora będzie się więc wiązać z koniecznością zmiany formy prowadzonej działalności.

Przykład

Startup CodeMentor – platforma łącząca programistów z mentorami – rozpoczął działalność jako JDG założyciela. Po roku działalności fundusz zaproponował inwestycję 250 000 zł w zamian za 20% udziałów. Jednak aby przyjąć inwestycję, założyciel musiał najpierw przekształcić JDG w spółkę z o.o., co wydłużyło proces o około 4 miesiące i wiązało się z dodatkowymi kosztami około 10 000–15 000 zł.

f) Dla kogo jednoosobowa działalność gospodarcza? Jednoosobowa działalność gospodarcza może doskonale sprawdzić się w kilku sytuacjach. Po pierwsze – działalność usługowa o niskim ryzyku – programista freelancer, grafik, konsultant, copywriter, tłumacz czy specjalista SEO znajdując w tej formie idealne rozwiązanie, zwłaszcza w początkowej fazie działalności. 11

Przykład

Maria rozpoczyna działalność jako freelancer programista, tworząc aplikacje mobilne dla małych firm. Rejestruje JDG w lutym 2025 r. Korzysta z ulgi na start (6 miesięcy bez ZUS, płaci tylko składkę zdrowotną), a następnie przez kolejne 24 miesiące opłaca preferencyjny ZUS w wysokości 442,90 zł miesięcznie. Wybiera opodatkowanie według skali, co przy przewidywanych dochodach 8 000 zł miesięcznie daje jej transparentne i stabilne obciążenia podatkowe.

Po drugie – jednoosobowa działalność gospodarcza to sposób na testowanie pomysłu biznesowego w fazie MVP (*minimum viable product*). Możliwość szybkiej rejestracji i stosunkowo niskie koszty operacyjne pozwalają sprawdzić założenia biznesowe bez dużego ryzyka finansowego.

Przykład

Startup FitDiet planuje aplikację do planowania diet. Założyciele decydują się najpierw przetestować koncepcję – jeden z nich rejestruje JDG i przez 3 miesiące prowadzi działalność manualnie, zbierając zamówienia przez Instagram. Po weryfikacji zainteresowania (lista oczekujących przekroczyła 200 osób) założyciele przekształcają działalność w spółkę z o.o. i pozyskują finansowanie seed w wysokości 300 000 zł. Gdyby od razu założyli spółkę kapitałową (koszt 5 000–8 000 zł) i zainwestowali w aplikację bez weryfikacji popytu, ryzyko finansowe byłoby znacznie wyższe.

Po trzecie – jednoosobowa działalność gospodarcza może być optymalną formą działalności przy zakładanych dochodach w granicach 100–150 000 zł rocznie, bez znacznego ryzyka i konieczności pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.

2. Podmioty transparentne podatkowo: spółka cywilna, spółka jawna i spółka partnerska

a) **Specyfika regulacyjna.** Chociaż spółka cywilna, spółka jawna i spółka partnerska to formy prawne różniące się pod wieloma względami, mają też wiele fundamentalnych cech wspólnych, wynikających z charakteru spółek osobowych (a w przypadku spółki cywilnej, podobnej do spółki osobowej formy współpracy). Kluczowe podobieństwo wszystkich tych form to transparentność podatkowa w zakresie podatku dochodowego – podatnikami co do zasady są wspólnicy, a nie spółka – oraz nieograniczona odpowiedzialność wspólników majątkiem osobistym za zobowiązania spółki. 12

b) **Spółka cywilna.** Spółka cywilna nie jest spółką w rozumieniu prawa handlowego, ale umową między wspólnikami, regulowaną przepisami Kodeksu cywilnego (art. 860–875 KC). Umowa spółki powinna być stwierdzona pismem. Przez umowę spółki wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów (art. 860 KC). 13

Spółka cywilna nie posiada podmiotowości prawnej w rozumieniu prawa cywilnego. Jest stosunkiem zobowiązaniowym między wspólnikami, co ma kluczowe znaczenia dla jej funkcjonowania. Przedsiębiorcą nie jest spółka cywilna, a każdy z jej wspólników (art. 4 ust. 2 PrPrzed). W konsekwencji to wspólnicy, a nie spółka, są stroną wszelkich czynności prawnych, takich jak np. zawieranie umów o świadczenie usług, umów kredytowych czy umów sprzedaży. To również wspólnicy są stroną postępowań sądowych. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 11.10.2013 r.¹⁵: „W obrocie prawnym w procesie, spółkę

¹⁵ I CSK 14/13, Legalis.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl